

Szobotka Imre (1890-1961)

Csendélet asztalon, 1913-14

Olaj, vászon, 38x45,5 cm

Jelzés nélkül

Proveniencia:

- 1996-ig a művész lányának tulajdonában

Kiállítva:

- Szobotka Imre (1890–1961) emlékkiállítás.
Magyar Nemzeti Galéria,
Budapest, 1971. augusztus–október, katalógus: 2.

Kiállítva és reprodukálva:

- "Kinyilatkozás"
Szobotka Imre kubista korszaka 1912–1922.
Magyar Nemzeti Galéria, 2004. május 25–október 24.,
katalógus: 8. tétel

Kikiáltási ár: 12 000 000 Ft / 48 780 EUR

*Pipázó férfi, 1913–1914,
Janus Pannonius Múzeum, Pécs*

Szobotka és a kubizmus

Szobotka Imre közvetlenül Iparművészeti Főiskolás tanulmányai végétével Bossányi Ervinnel, Csáky József invitálására utaznak a modern művészetek fővárosába, Párizsba. Ekkor épp két éve, hogy Picasso montmartre-i műterme a kubista festők találkozóhelyévé vált. Szobotka a kubizmussal az 1911-es Salon des Indépendants tárlatán találkozott először, ahol az új, az impresszionisztikus látvány helyett a szilárd konstrukciót kereső formai kísérletek nagy hatást gyakoroltak rá: „mindent elvetnek maguktól és képeikből is csak a természetből leszűrt általános igazságokat tartják meg” – foglalja össze tapasztalatait később.

Bár 1911 telén, a Székelyudvarhelyen rendezett első kiállításán bemutatott 35 alkotásán még nem jelentkezik a kubizmus hatása – impresszionisztikus- dekoratív próbálkozás határozza meg festői stílusát –, visszaemlékezéseiből azonban tudjuk, már ekkor foglalkoztatta a kubizmus metodikája és művészeti lehetőségei. „Ez év telén Udvarhely hóborította helyeinek fehérségében éreztem meg parancsoló szükségét annak, hogy formában is ugyanígy kell áthatolni a felületen. – Tavasszal visszatérve Párizsba már visszavonhatatlanul a kubista tanulmányokba merülök.” 1912-ben Csáky Józseffel a „La Palette” szabadiskola növendékei lesznek, melynek szemléletét a kubizmus két ellentétes karakterű alakja Jean Metzinger és Henri Le Fauconier határozták meg. 1913-ben és 1914-ben már maga is kiállítója lesz a Salon des Indépendants tárlatának. Képei – melyekre a francia lapok műkritikusai, többek között Apollinaire is felfigyelt – Gleize, Metzinger, Chagall műveivel együtt szerepelnek a kiállításon.

Bossányi és Szobotka Párizsban, 1914

Ljubov Popova: Itáliai csendélet, 1914, Tretyakov Képtár, Moszkva

Csendélet asztalon

Szobotka Imre itt kiállított *Csendélet asztalon* című alkotása a festő 1912-től kezdődő párizsi korszakának jellegzetes darabja. Az 1914-es normandiai – Saint-Blieuc-be történő – internálásáig több hasonló csendélete (*Kubista csendélet, Csendélet üveggel és kék pohárral – valamennyi 1913–1914 között*), és hasonló látásmódot idéző arcképe is ismert (*Pipázó férfi, Önarckép, Bossányi Ervin arcképe, Matróz – valamennyi 1913–1914 között*). E művek formabontó technikája a kubizmus második, úgynevezett analitikus szakaszának és a Robert Delauney nevével fémjelzett orfikus kubizmus hatását tükrözi. A csendéletek érzéki színgazdagsága, a fényhatások érzékeny bemutatása, a formák nem geometrizáló, inkább egyfajta projekciós elvet tükröző megfestése fellazítja, lírai elemekkel gazdagítja a szigorú konstrukciót.

„Az első magyar kubista”

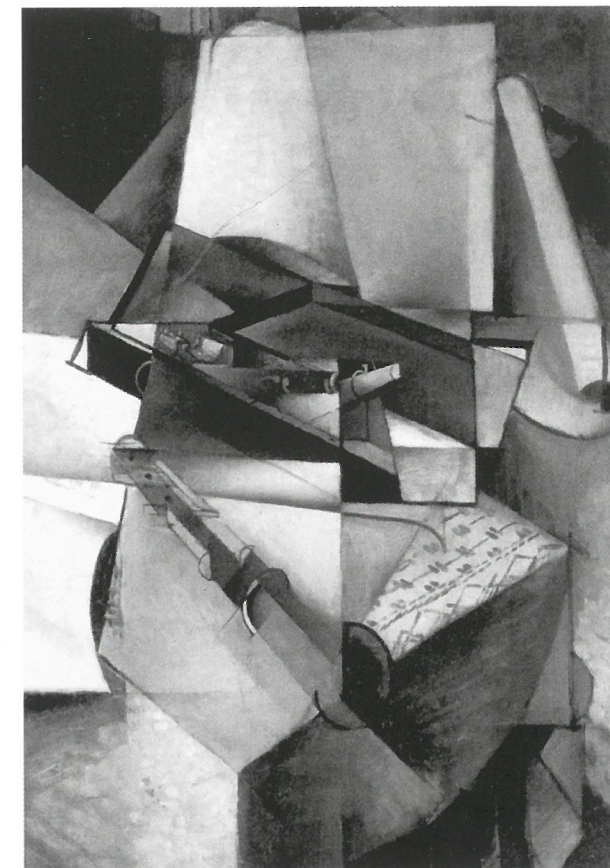
Szobotka Franciaországból egy cseppet sem nyugalmas időszakban tért vissza Magyarországra 1919-ben. Helyzetének normalizálódása után mindjárt kiállítást tervez, melyen a Párizsban és 1920-ban immár idehaza készült kubista alkotásait kívánta bemutatni. A tárlat a Belvedere Galériában valósult meg 1921-ben, ahol Varga Oszkár szobrászművész néhány műve mellett mutathatta be 66 kubista alkotását.

A kiállítást egyértelműen pozitív visszhang kísérte, melyet még a keresztény politikai lap, a *Nemzeti Újság* kritikusa is pozitívan értékelt: „Szobotka Imre képein valahogy elfogadhatónak, valóban művészi törekvésnek érezzük a kubizmust és rájövünk, hogy a stilizálásnak ez az újabb iránya a dekoratív stilizálással ellentétben túl akar licitálni minden távlati és plasztikai értéken és sok dimenziójúvá akarja tenni a

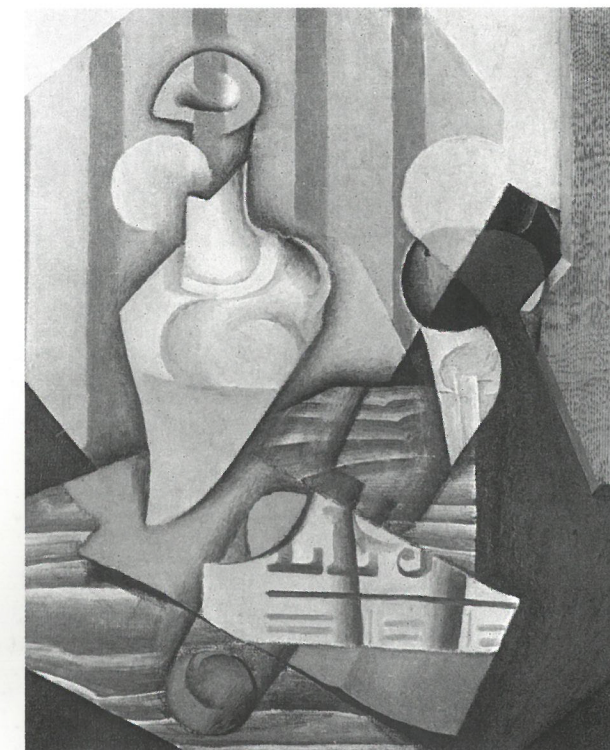
képet. Szobotka némely képe egyenesen a rezgést, a levegő vibrálását, a szél játékát, a tavasz forradalmi zsongását akarja és tudja a kubizmus eszközeivel érzékeltetni.”

Szobotka gyűjteményes kiállítása – melyen feltehetőleg az itt bemutatott alkotás is szerepelt – lényegében kubista korszakának egyetlen reprezentatív bemutatója volt. Egyetlen, hisz a művész már az 1920-as években eltávolodott a kubizmus formavilágától és csatlakozott a hazai tradíción nyugvó, lírai kolorizmus képviselőihez. Egyre nagyobb engedelményeket tesz alkotásainak könnyebb érthetősége kedvéért. „Mind többet foglalkoztam az érthetőség problémájával, és fokozatosan igyekeztem kiküszöbölni képeimből azokat az elemeket, amelyeket a piktúra, szorosabban véve: a kubizmus tolvajnyelvének nevezhetnék. – Így fokról fokra mind jobban közeledtem egy olyan naturalizmus felé, ahol a képnek tulajdonképpeni célja jóformán beleveszett a természet szépségeinek önfelelt élvezésébe.”

Kaszás Gábor

Kubista csendélet, 1913–1914, magántulajdon

Juan Gris: Palack és pohár, 1914